

Musikterapi og personafstemt interaktion i demensomsorgen

*Hanne Mette Ochsner Ridder, professor ved Musikterapiuddannelsen og Forskerprogrammet i Musikterapi, Aalborg Universitet.
Kontakt: hanne@hum.aau.dk*

Det er fantastisk at opleve hvordan der er grøde i brugen af musik i demensomsorgen. Fra at være overset og lidt glemt, er det blevet absolut in med musik. Der er et væld af initiativer, projekter, avisartikler, dokumentarfilm og YouTubeklip som viser hvordan musik skaber små hverdagsmirakler for mennesker med demens. Det pibler fra plejehjem og praksis – verden over – med brug af iPods, syngende sygeplejersker, musik i fællesrum, demenskor og erindringsdans. Samtidig er der stadig mere forskning der bekræfter overraskende velbevaret musikalsk hukommelse ved demens (Jacobsen, Stelzer, Fritz, et al., 2015) og positiv effekt af musikterapi på agitation (Ridder, Stige, Qvale & Gold, 2013) og depression (Werner, Wosch & Gold, 2015).

Denne bølge af interesse for musik til demensramte giver et væld af muligheder for nyudvikling og for at øge livskvalitet og reducere medicinforbrug. Men desværre er der eksempler hvor der i begejstring gribes til metoder som passer dårligt ind i en dansk plejehjemskontekst og uden faglig indsigt i fællesnævneren mellem musik og demens. Musik kan være vidunderligt og skønt at høre på, men kan i nogle situationer føre til overstimulering eller til at folk føler sig misforstået, socialt isoleret eller direkte nedgjort

og stigmatiseret. Musik er et kraftfuldt middel og må ikke bruges ukritisk. Derfor er der brug for viden om hvordan omsorgsgivere på bedste måde kan gøre brug af musik til svært demensramte.

Så det kunne ikke være mere veltilmet og belejligt at Veluxfonden (2015) har bevilget midler til et større forskningsprojekt som giver mulighed for at blive klogere på brugen af musik i pleje og omsorg. Fra et fokus på brug af musik til demensramte, vil forskergruppen flytte fokus til musik *mellem* demensramt og omsorgsgiver og med musikterapeutisk vejledning.

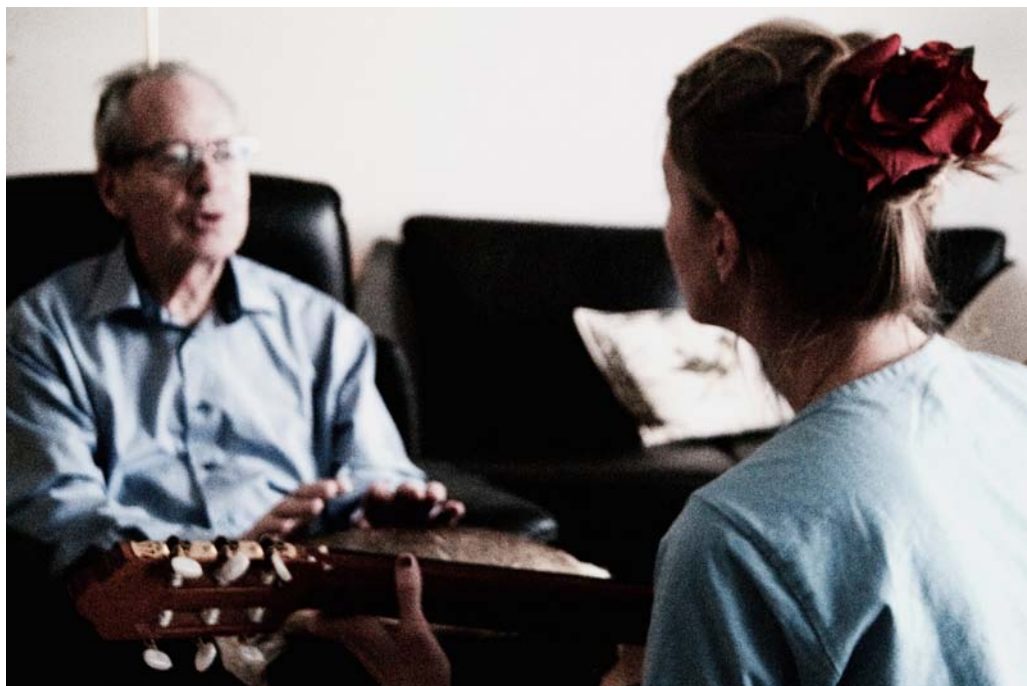
I projektet undersøges, hvad der sker, når omsorgsgivere, som arbejder med svært demensramte mennesker, har et nærværende samvær i daglig pleje og omsorg. Det formodes at det lykkes fordi omsorgsgiveren har en viden om hvordan han/hun når ind til personen. De kender hinanden, og omsorgsgiveren udvikler en bestemt måde at kontakte personen med demens. Det sker ikke ved at omsorgsgiver tænder for noget musik – men sker i samværet mellem de to. Dette samvær er gensidigt og for at der opstår en god kontakt, må omsorgsgiver kunne aflæse den andens udtryk og svare tilbage på en måde som giver mening. Kommunikationen handler ikke om *hvad*, der bliver sagt eller gjort,

men *hvordan* begge parter indgår, og handler derfor om interpersonelle kompetencer. En omsorgsgiver, som er opmærksom på hvordan han eller hun selv bidrager til kommunikationen og samværet, er ikke blot god til at aflæse den anden, men også til at aflæse sig selv og sine egne reaktioner. Har omsorgsgiver gode interpersonelle kompetencer, bruger han eller hun elementer som gestik, mimik og stemmeføring i en gensidig kommunikation med den anden. Kommunikation er treleddet (demensramt-musik-omsorgsgiver), og i denne sammenhæng vil musik være midlet til kommunikation, men uden at være målet.

Når det lykkes for omsorgsgiver at få en vellykket interaktion, er det oftest tavs viden der er i spil. Viden om hvordan samværet bygges op og reguleres. Musikterapeuter har en grundig træning i og viden om at

skabe relationer gennem musik, og målet med forskningsprojektet er sammen med demensramte og omsorgsgivere at kortlægge og begrebsliggøre hvilke musikalske og kommunikative kompetencer der er i spil i en personafstemt interaktion. Musikterapeutens rolle bliver at undervise omsorgsgivere i, og samarbejde med dem om, hvordan de kan udvikle og forfine deres interpersonelle kompetencer i nonverbalt samvær med personer med svær demens. Projektet har afsæt i en personcentreret omsorgsfilosofi

Billedet med musikterapeut Julie Koble Krøier er fra "Ind til det levede liv – En fotofilm om musikterapi, demens og ældreomsorg" som er tilgængelig på YouTube. Fotograf: Helle Ansholm

med viden om neurokognitive forstyrrelser samt musikterapi- og neuroaffektiv teori og forskning. Forskningsdesignet er eksplorativt og konstruktivistisk (se Ridder & Bonde, 2014) med indsamling af data gennem bl.a. feltstudier og fokusgruppeinterview. Målet er udvikling af to manualer, både med og uden musik som element i interaktionen. Manualerne vil blive forment ud fra lærings- og professionsteoretiske vinkler sammen med omsorgsgivere, således at de giver mening og kan implementeres i praksis. De vil herefter blive afprøvet og testet.

Projektet blev skudt i gang i december 2015 og fortsætter over 4 år. Undertegnede

"Musik kan være vidunderligt og skønt at høre på, men kan i nogle situationer føre til overstimulering eller til at folk føler sig misforstået, socialt isoleret eller direkte nedgjort og stigmatiseret. Musik er et kraftfuldt middel og må ikke bruges ukritisk".

er projektansvarlig. Herudover er Orii McDermott og Margrete Bach Madsen ansat som henholdsvis postdoc og ph.d.-studerende, og efter sommer ansættes også Jens Anderson-Ingstrup som ph.d.-studerende. Aase Marie Ottesen ansættes ligeledes i en postdoc-stilling med projektmidler fra Velux-fonden til et søsterprojekt med start i maj 2016.

Referencer

- Jacobsen, J., Stelzer, J., Fritz, T., Chételat, G., La Joie, R., & Turner, R. (2015). Why musical memory can be preserved in advanced Alzheimer's disease. *Brain. A Journal of Neurology*, 138(8), s. 2122-2125.
- Livingston, G., Kelly, L., Lewis-Holmes, E., Baio, G., Morris, S., Patel, N., Omar, R.Z., Katona, C. & Cooper, C. (2014). A systematic review of the clinical effectiveness and cost-effectiveness of sensory, psychological and behavioural interventions for managing agitation in older adults with dementia. *Health Technology Assessment*, 18(39), s. 1-226.
- Ridder, H.M.O., & Bonde, L. O. (2014). *Musikterapeutisk forskning: Et overblik*. I L.O. Bonde (red.), *Musikterapi: Teori – Uddannelse – Praksis – Forskning: En håndbog om musikterapi i Danmark*. (s. 407-425). Århus: Klim.
- Ridder, H.M.O., Stige, B., Qvale, L.G. & Gold, C. (2013). Individual music therapy for agitation in dementia: an exploratory randomized controlled trial. *Aging and Mental Health*, 17(6), s. 667-78.
- Velux Fonden (2015). Kernegruppebevillinger 2015. Tilgængelig fra www.veluxfoundations.dk
- Werner, J., Wosch, T., & Gold, C. (2015). Effectiveness of group music therapy versus recreational group singing for depressive symptoms of elderly nursing home residents: pragmatic trial. *Aging & mental health*, 1-9. Epublikation før print.